

# РЪДИАРД КИПЛИНГ КВИКЕРН

Превод от английски: Д. Мавров, 1940

[chitanka.info](http://chitanka.info)

*Хората от Ледний Изток — като сняг се  
те топят —*

*просят захар и кафе те, след човека бял  
вървят.*

*Хората от Златни Запад — учат се на  
кражби, бой:*

*на търговците продават кожи и душите  
свои.*

*Хората от Юга Леден — те търгуват цели  
дни;*

*скъсани палатки имат, но накичени жени.*

*Хората от Стари Лед са чужди на човека  
бял —*

*с копия от кит, те сетни са в човешкий род  
узрял.*

— То отвори очите си. Гледай!

— Тури го пак в кожата! То ще стане силно куче. На четвъртия  
месец ще му дадем име.

— На кого ще го кръстим? — попита Аморак.

Очите на Кадлу обиколиха подплатената с кожи снежна къща и  
се спряха на четиринадесетгодишния Котуко, който седеше на пейката  
за спане и издялваше едно колче от моржова кост.

— Кръсти го на мене, — каза Котуко, като се ухили. — Един ден  
аз ще имам нужда от него.

Кадлу се ухили на свой ред, очите му се скриха в тлъстината на  
плоските му бузи и кимна на Аморака. А свирепата майка на малкото  
кученце скимтеше, като го виждаше да мърда далече от нея, в малката  
торба от тюленова кожа, окачена над лампата от китова мас. Котуко  
продължаваше да дялка. Кадлу хвърли връзка кожени кучешки хамути  
в една малка стаичка, която се отвори в едната страна на къщата.  
Свали от себе си тежкото ловно облекло от еленова кожа и го тури в  
мрежа от китови балени, която висеше над друга лампа. Сетне седна на

пейката да дъвче къс замръзнало тюленово месо, докато Аморак, жена му, донесе редовния обяд от варено месо и супа с кръв. От ранна сутрин той беше на тюленовите дупки, които са далече на дванайсет километра, и се върна с три големи тюлена. На средата по дългия снежен вход, който води до вътрешната врата на къщата, се чуваше тракане на зъби и кучешки лай. Кучетата от неговата шейна, освободени от дневната работа, се бореха за топли места.

Когато лаят стана твърде висок, Котуко се слъзна от пейката и взе един камшик с половин метър дълга дръжка от китова кост и седем и половина метра оплетен ремък. Той се вмъкна в прохода. Лаят стана толкова силен, като че всички кучета се нахвърлиха върху него да го изядат жив. Но това бе само тяхната обикновена молитва преди ядене. Когато изпълзя на отвъдния край, половин дузина рунтави глави го последваха с очи до един вид бесилка от китова челюст, на която бе окачено месото за кучетата. С едно широко копие той режеше късове замръзнало месо и чакаше с камшика в едната ръка и месото в другата. Всяко животно бе повиквано по име — най-слабото най-напред. Тежко и горко на това куче, което излезеше от реда си. Заостреният камшик се стрелваше върху него като светкавица и отхвърляше цяла шепа косми или кожа. Всяко животно ръмжеше, лапваше и бягаше със своя дял обратно към входа. А момчето стоеше на снега под блестящото северно сияние и раздаваше правосъдие. Последен дойде големият черен водач, който пазеше реда, когато кучетата бяха впрегнати. Нему Котуко даде двойна дажба месо и един плясък с камшика добавка.

— Ах! — рече Котуко, свивайки камшика си. — Аз имам едно малко кученце над лампата, което прави много шум.

Той пропълзя обратно върху притиснатите кучета. Изтърси сухия сняг от кожата си с една китова чукалка, която Аморак пазеше до вратата. Сетне изчука кожената подплата на тавана, за да отърси снежните висулки, които биха могли да паднат от снежния свод отгоре, и се сви пак на пейката. Кучетата във входа хъркаха и скимтяха в съня си. Кученцето в дълбоката кожена качулка на Аморак риташе, задавяше се и ръмжеше. А майката на новокръстеното кученце лежеше до Котуко и не снемаше очи от вързопчето, което висеше над широкия жълт пламък на лампата.

Всичко туй се случи много далеч на север, отвъд Лабрадор, отвъд Хъдсоновия проток, където големите приливи и отливи натрупват

ледове. Случи се на север от полуострова Мелвила — на север дори от тесните протоци Фури и Хекла — на северния бряг на Бафинова земя, гдето Байлотовите острови стоят над ледовете на Ланкастерски Зунд като тепсия, обърната наопаки. На север от Ланкастерски Зунд има малко места, за които ние знаем нещо. Но дори и там живее пръснато население непосредствено до самия полюс.

Кадлу беше инуит — ескимос. Неговото племе, около тридесет души с всичко, принадлежеше на тунунирмиут — което ще рече, „страна, лежаща зад нещо“. На картите този пустинен бряг е писан Адмиралтейски залив, но инуитското име е по-добро, защото тази земя лежи зад всичко на света. През девет месеца от годината там има само лед и сняг, и буря след буря, при студ, що не може да си представи този, който не е виждал топломерът да спада под нулата. Шест месеца е тъмно. И това прави тази земя толкова страшна. През трите месеца на лятото замръзва през ден и всяка нощ. Тогава снегът започва да сълзи по южните наклони. Приземни върби пуцат своите мъхнати пъпки. Дребни тлъстиги като че искат да цъфтят. Брегове от ситен чакъл и обли камъни се спущат до морето. Гладки блокове и надраскани скали се издигат над покривката от зърнест сняг. Но всичко туй минава само за няколко седмици, и пак свирепа зима сковáva земята. А в морето ледовете блъскат и чупят откритата повърхност, дерат и трошат, мачкат и мелят, докато всичко замръзне три метра дълбоко от брега към дълбоките води.

През зимата Кадлу преследваше тюлените до ръба на този лед и ги убиваше с копие, когато излизаха на дупките да поемат въздух. Тюленът трябва да има вода на открито море, за да живее и да лови риба, а ледът понякога отива над сто километра от най-близката земя без никаква пукнатина и дупка. През пролетта Кадлу и неговите хора се оттегляха от топящия се лед към скалистата твърда земя. Разпъваха палатки от кожи и поставяха капани за морски птици, или убиваха млади тюлени, когато се припичаха на бреговете. По-късно те отиваха на юг в Бафинова земя подир северните елени да допълнят годишните си запаси със съомги от стотините потоци и езера във вътрешността. Връщаха се пак на север през септемврий или октомврий за лов на мускатни волове и за редовния зимен лов на тюлени. Тия пътешествия ставаха с кучешки шейни по двадесет и тридесет километра на ден, или понякога край брега в големи „женски лодки“ от кожи, гдето

кучетата и децата лежаха в краката на гребците, а жените пееха песни, като се плъзгаха от нос на нос по стъклената студена вода. Всичкият лукс, който тунунирмиут познаваше, идеше от юг — плаващи дървета за мани на шейни, желязо на пръчки за върховете на харпуните, стоманени ножове, калаени котли, които варяха храната много по-добре, отколкото старите работи от маслен камък, кремък и стомана, и дори кибрит, цветни панделки за женските коси, малки, евтини огледала и червен плат за ръбовете на празнични куртки от еленова кожа. Кадлу търгуваше със скъпи мазни извити нарвалови рога и със зъби на мускатни волове (те бяха ценни като бисер) с южните инуити, а те от своя страна търгуваха с китоловците и мисионерските станции на Ексетер и Кумберландски Зунд. И тъй вървеше веригата, докато един котел от параходна кухня в Бенди-Базаръ можеше да свърши дните си над една лоена лампа някъде в хладната страна на полярния кръг.

Кадлу, бидейки добър ловец, беше богат с железни харпуни, ножове за сняг, птичи стрели и всички други неща, които правят живота лесен, там в големите студове. Той беше глава на своето племе или, както казваха, "човек, който знае всичко от опит". Това не му даваше никаква власт, освен сегиз-тогиз да съветва приятелите си да променят своите места за лов. Но Котуко използваше това, да заповедничи по ленивия инуитски начин над другите момчета, когато излизаха ноще да играят на бал в лунна светлина, или да пеят „детската песен“ на Северното сияние.

Но на четиринадесет години един инуит се чувства мъж. На Котуко беше омръзнало да прави примки за диви кокошки и дребни лисици. Додеяло му беше да помага на жените да дъвчат тюленови и еленови кожи (което ги правеше много меки) през целия дълъг ден, когато мъжете бяха на лов. Той желаше да отиде в *кваги*, певческия дом, где то ловците се събираха за своите мистерии и магьосникът ги плашеше до най-весели припадъци, след като лампите биваха загасвани. Там можете да чуете Духа на северния елен да тропа на покрива, и когато едно копие се мушне в откритата тъмна нощ, то се връща назад, покрито с топла кръв. Той желаше да стане глава на семейство и да играе с ловците. Стотини неща желаше Котуко, но възрастните мъже му се смееха и казваха: „Почакай, да влезеш в ярема, Котуко. Ловът не значи само да хващаш!“

Сега, когато баща му бе кръстил едно кученце на него, работите изглеждаха по-добре. Един инуит никога няма да пожертвува едно добро куче на сина си, докато момчето не разбира нещо от каране на кучета. И Котуко беше повече от уверен, че знае всичко, и нещо повече.

Ако малкото кученце нямаше желязно здраве, то би умряло от претъпкване с храна и от мачкане. Котуко му направи малък хамут със странки и го гонеше из цялата къща, викайки: „Ауа, Йа, ауа!“ (Върви на дясно) „Чойачой, Йа, чойачой!“ (Върви наляво) „Охаха!“ (Стой). Кученцето никак не обичаше това, но то бе истинско щастие в сравнение с първото впрягане в шейна. То си седеше на снега и играеше с кожената странка, която водеше от неговия хамут до големия ремък при носа на шейната. Тогава всички кучета тръгнаха, и малкото куче видя дългата три метра шейна да се качи на гърба му и да го влачи из снега. А Котуко се смееше до сълзи. След това дойдоха дни след дни на свиреп камшик, който съскаше като вятъра над леда. Всичките му другари го хапеха, защото не знаеше работата си. Хамутът го жулеше. Не му позволяваха вече да спи при Котуко, а трябваше да заема най-студеното място във входа. Това беше училище за малкото куче.

И момчето учеше тъй бързо, както кучето, макар че е трудно нещо да се управлява една кучешка шейна. Всяко куче е впрегнато — най-слабото най-близо до карача — чрез своя отделна странка. Тази странка минава под левия преден крак до главния ремък, където е закачена чрез един вид пъпка и петелка и може да се откопчи чрез обръщане на ръката, когато трябва да се освободи някое куче. Защото младите кучета често прекрачват странката със задния крак, и тогава тя им се врязва до кокала. А те всички изпитват горещо желание да отидат при другарите си, когато тичат, като прескачат навън или навътре между странките. Тогава те се давят и краят е по-забъркан от мокра мрежа след изваждане на рибата. Голяма част от неприятностите биха могли да се избегнат чрез научна употреба на камшика. Всяко инуитско момче се гордее да бъде майстор на дългия камшик.



Но лесно е да шибнеш върху един белег на земята, а трудно е да се наведеш напред и да докачиш едно тичащо куче тъкмо зад раменете, когато шейната върви с пълна бързина. Ако извикате името на някое виновно куче, а по погрешка ударите друго, двете тозчас се сдавят и спират всички други. Или, ако пътувате с един приятел и почнете да говорите, или сте сам и почнете да пеете, кучетата спират, обръщат се и седат да чуят, какво ще кажете. Един или два пъти Катучо бе изтървал шейната, задето бе забравил да я подпре, когато е спряла. Той скъса много камшици и развали няколко ремъка, преди да му поверят пълен тим от осем кучета и леката шейна. Тогава той се почувствува като мъж от значение. Със спокойно сърце и сигурна ръка препускаше по гладкия черен лед, бързо като глутница в пълен вой. Той отиваше десет мили до тюленовите дупки. Когато беше вече на мястото за лов, освобождаваше голямото черно куче-водач, което бе тогава най-силното в тима. Щом кучето надушваше някоя дупка, Катучо обръщаше шейната, като забождаше един чифт еленови рога в снега, тъй че другите кучета не можеха да избягат. Той приближаваше

пълзешком до дупката и чакаше, докато тюленът излезе да поеме въздух. Тогава бързо мушка своето копие с летящо въже в дълбочината и след малко изтегля тюлена до ръба на леда, а черният водач идва и помага да завлекат трупа до шейната. В това време впрегнатите кучета лаеха и лигите им течаха от възбуждение. Котуко слагаше камшика като нагорещена пръчка през лицата им — докато трупът замръзне. Връщането до дома бе тежка работа. Натоварената шейна трябваше да бъде прекарана между грубите ледове, а кучетата сядаха и гледаха жадно тюлените, вместо да теглят. Най-сетне те влизаха в равния път към селото и скърцаха по звънтящия лед с наведени глави и вдигнати опашки. Котуко запяваше „Ангутивун тина тау-на-не тина“ (Песента на връщащия се ловец). Гласове го поздравляваха от къща на къща под звездно небе.

Когато Котуко, кучето, стигна до пълната си възраст, и то изпитваше удоволствие по свой начин. То извоюваше с упоритост своя път в тима, битка след битка, докато една прекрасна вечер, на храна, сдави големия черен водач. Тогава Котуко, момчето, го направи „второ куче“, както казваха. Така Котуко, кучето, беше повишено до дългия ремък на кучето-водач, да тича метър и половина пред другите кучета. Неговото назначение бе да спира всички битки, в ярема или вън от него. То носеше много дебела и тежка огърлица от медна тел. В особени случаи биваше хранено с варена храна, вътре в къщи, и понякога му позволяваха да спи на пейката с Котуко. То беше добър тюленичар и можеше да задържи един мускатен вол, като тича около него и го хапе за петите. Можеше дори — и това е най-голямото доказателство за храбростта на едно куче — можеше дори да стои срещу мършавия полярен вълк, от който всички кучета, по правило, се страхуваха повече от всичко, що ходи в снега. Котуко, кучето, и неговият господар — другите кучета от тима те не брояха в своята дружина — ходеха на лов заедно, ден след ден и нощ след нощ — завитото в кожи момче и дивият, космат, с тесни очи и бели зъби жълт звяр. Всичко, каквото има да върши един инуит е, да намери храна и кожи за себе си и за своето семейство. Жените правеха кожите на дрехи, и понякога помагаха да хващат в капани дребен дивеч. Но голямата част от храната — а те ядат страшно много — трябва да бъде намерена от мъжете. Ако запасите не стигнат, няма от кого да се купи или проси, нито от кого да се заеме. Людете трябва да мрат.



Инуитът не мисли за такива случаи, докато не бъде принуден за това. Кадлу, Котуко, Аморак и момчето-бебе, което риташе в кожената качулка и цял ден дъвчеше късчета китова лой, бяха щастливи. Те произхождаха от една много благородна раса, която не знаеше що значи лъжа, нито кражба. Те бяха доволни да изкарват прехраната си от сърцето на лютия безнадежден студ, да се усмихват с тлъсти усмивки, да разказват за духове и вълшебни приказки през вечерите, да ядат, докато могат да ядат, не повече, и да пеят безкрайната женска песен: „Амна айа, айа амна, ах! ах!“ през деня, когато кърпят дрехите си и поправят ловните уреди.

Но в една ужасна зима всичко ги измами. Племето тунунирмиут се завърна от ранния лов на съомги и направи своите къщи върху пресния лед на север от Байлотовия остров, готово да тръгне за тюлени, щом морето замръзне. Но есента беше ранна и лоша. През целия септемврий имаше постоянни бури, които чупеха гладкия тюленов лед, там, където бе замръзнал само на метър и половина. Морето го изхвърляше на брега, като го натрупваше на големи прегради от разрошен, остър, бодлив лед, на двадесет и пет километра ширина. По тоя лед беше невъзможно да се влачи шейна. Краят на леденото поле, отдето се ловеха тюлени зиме, лежеше може би тридесет километра зад тази преграда и тая местност беше недосегаема за тунунирмиут. Те биха могли да прекарат зимата със своите запаси от замръзнали съомги и китова мас, и каквото могат да им дадат капаните, но през декемврий един от техните ловци се натъкна на кожена палатка, с три жени и едно момиче, почти мъртви. Техните мъже се връщали от далечния север и били смазани в малките си кожени ловни лодки. Кадлу разпреди жените между колибите на зимното село, защото никой инуит не може да откаже храна на умиращ странник. Аморак взе момичето, което беше на около четиринадесет години, за слугиня. По кройката на островърхата му шапка и по дългите бели кожени гащи те предполагаха, че то иде от Елесмерова земя. То не беше виждало по-рано калаени съдове и подковани с дърво шейни. Но Котуко, момчето, и Котуко, кучето, го обикнаха.

Тогава всички лисици отидоха на юг. Дори и волверин<sup>[1]</sup>, този сърдит тъпонос малък крадец, не си даваше труд да претърсва празните капани, които Котуко поставяше. Племето загуби няколко от най-добрите си ловци, които бяха зле осакатени в борба с един

мускатен вол. Това прехвърли повече работа на другите. Котуко излизаше ден след ден с една лека шейна и шест или седем от най-силните кучета и гледаше, докато очите го заболят, за някое малко пространство бистър лед, където някой тюлен може би си е пробил дупка за дишане. Котуко, кучето, обикаляше на дълж и на шир, и в мъртвата тишина на ледените полета Котуко, момчето, можеше да чуе неговите полузадъхани от възбуждение скимтения над някоя тюленова дупка, на три мили далече, тъй ясно, като да беше до него. Когато кучето намираще някоя дупка, момчето си правеше малка низка стена от сняг, за да се предпази от най-лошия студен вятър, и там чакаше десет, дванадесет, двадесет часа да излезе тюленът да диша. Очите му гледаха непрекъснато в малкия белег, който бе направил над дупката, за да насочи отвесния удар с харпуна. Под краката си имаше малка тюленова кожа, и те бяха вкарани в *тутеринга* — торба, за която разказват старите ловци. Това пречи на краката да мръдват, когато ловецът чака, и чака, и чака да излезе тънкослухия тюлен. Лесно можете да си представите, че да стои така в торбата при четиридесет градуса под нулата, е най-трудната работа за един инуит. Когато се улови тюлен, Котуко, кучето, скача напред, влачейки странката след себе си, и помага да завлекат тялото до шейната, гдето уморените и гладни кучета лежат мрачни на завет под разчупените ледове.

Един тюлен не отива много далече, защото всяка уста в малкото село има право да бъде нахранена, и не се хвърля ни кост, ни кожа, ни сухожилие. Храната на кучетата се вземаше за хората. Аморак хранеше кучетата с късове от стари летни кожени платници, отпаряни изпод пейките за спане. Кучетата виеха и пак виеха, и се събуждаха да вият отново гладни. По лампите в колибите можеше да се предскаже, че гладът бе близо. В добро време, когато китовата мас бе изобилна, светлината в лодкообразните купи беше две стъпки висока — весела, тлъста и жълта. Сега тя бе едвам шест пръста. Аморак грижливо секнеше мъховия фитил, когато незабелязано светне за миг. И очите на цялата фамилия следваха нейната ръка. Ужасът от глада там, в големите студове, не е тъй голям, както ужасът да умрат в тъмнина. Всеки инуит се страхува от тъмнината, която го притиска непрекъснато шест месеца през годината. И когато лампите вкъщи станат низки, душите на хората се смущават и забъркват.

Но по-лошото бе напред.

Недохранените кучета ръмжаха и тракаха със зъби във входовете на къщите. Гледаха с широки очи в студените звезди и душеха срещу ледените ветрове нощ след нощ. Когато те спираха да вият, мълчанието падаше отново като твърда тежка пряспа върху вратата, и хората можеха да чуят биенето на кръвта в тесните канали на ушите и тупането на сърцата си, тъй силно, както удара на барабана на магьосника в снега. Една нощ Котуко, кучето, който през деня беше необикновено мрачен в хамута, скочи и мушна главата си в коленете на Котуко. Котуко го погали, но кучето продължаваше сяпало да се мушка напред, умилквайки се. Кадлу се събуди, хвана тежката като на вълк глава и я загледа в стъклените очи. Кучето заскимтя, като че ли се уплаши, и затрепери между коленете на Кадлу. Козината на врата му настръхна и то заръмжа, като да имаше чужд човек на вратата. След това залая весело, търкули се на земята и взе да хапе обувката на Котуко като малко кученце.

— Какво е това? — попита Котуко, защото той почна да се страхува.

— Болестта, — отговори Кадлу. — Това е кучешката болест.

Котуко, кучето, вдигна нос и почна да вие.

— Такова нещо не съм видял до сега. Какво ще прави той? — попита Котуко.

Кадлу вдигна едното си рамо и кръстоса колибата за своя къс харпун. Голямото куче го гледаше. То пак зави и се измъкна през входа, гдето другите кучета се дръпнаха встрани, вляво и вдясно, за да му направят широк път. Когато вече бе във на снега, то залая свирепо, като че бе по следите на някой мускатен вол. И лаейки, и тичайки, то се изгуби в нощта. Неговата болка не беше бяс, а просто лудост. Студът и гладът, и над всичко тъмнината, бяха побъркали ума му. И когато ужасната кучешка болест се появи между кучетата, тя се разпространява като пожар. Следния ловен ден друго куче заболя, и беше убито от Кутико, когато хапеше и давеше между странките. След това черното второ куче, което в прежни дни беше водач, внезапно залая по едни въображаеми следи на северен елен. И когато го откопчиха, то се хвърли върху една ледена скала и избяга, както бе направил неговия водач, с хамута на гърба. След това вече никой не изкарваше кучетата навън. Използуваха ги за нещо друго. И кучетата знаеха това. Макар че ги държаха вързани и ги хранеха на ръка, очите

им бяха пълни с отчаяние и страх. Старите жени почнаха да говорят за духове. Те разказваха, че са срещнали духовете на умрелите ловци, изгубени тая есен, които предсказали страшни неща.

Котуко скърбеше повече за загубата на своето куче, отколкото за всичко друго. Защото, макар и инуитът да яде извънредно много, той знае и как да гладува. Но гладът, тъмнината, студът и опасността повлияха на неговата сила и той почна да чува гласове в главата си и да вижда в ъглите на очите си хора, които не бяха там. Една нощ той извади краката си от торбата след десет часово чакане над една сляпа тюленова дупка и се повлече към селото, отслабнал и зашеметен. Опря се да почине на една канара, която случайно беше подпряна само на един издаден връх от лед. Неговата тежест наруши равновесието на блока, и той се събори. И когато Котуко отскочи настрана, за да го отбегне, канарата се слъзна подир него с шум по ледения наклон.

Това бе достатъчно за Котуко. Той беше възпитан да вярва, че всяка скала и канара има свой притежател (*инуа*), който обикновено имаше образа на едноока жена, наречена *торнак*, и че когато *торнак* иска да помогне на някой мъж, той се плъзга след него и го пита, желае ли да го вземе за свой дух-пазител. (В летните топения облечените в лед скали и канари се търкалят и плъзгат навсякъде по лицето на земята — от там лесно ще разберете, как е възникнала идеята за живите камъни). Котуко чу кръвта да бие в ушите му, както я чуваше цял ден, и си помисли, че *торнакът* на камъка говори с него. Преди да стигне у дома си, той беше вече напълно уверен, че е водил дълъг разговор с *торнака*. И понеже всички негови хора вярваха, че това е напълно възможно, никой не му противоречеше.

— Той ми каза: „Аз скачам, аз скачам от моето място на снега“, — извика Котуко с изблещени очи и се опря напред в полуосветената колиба. — Той каза: „Аз ще бъда водач“. Той каза: „Аз ще те водя при добри тюленови дупки“. Утре аз ще отида, и *торнакът* ще ме води.

Тогава дойде магьосникът на селото, и Котуко му разказа за духа на скалата.

— Следвай духовете на камъните, и те пак ще ни донесат храна! — каза магьосникът.

Момичето от север в последните дни лежеше до лампата, ядеше малко и говореше още по-малко.

Аморак и Кадлу следната сутрин стъкмиха една малка ръчна шейна за Котуко и туриха в нея неговите ловни уреди. Сложиха и малко китова мас и замръзнало тюленово месо. Тогава момичето хвана поводата и тръгна смело наред с момчето.

— Твоята къща е моя къща, — рече момичето, когато малката шейна скърцаше след тях в страшната полярна нощ.

— Моята къща е твоя къща, — отговори Котуко, — но аз мисля, че ние двамата ще отидем при *Седна*.

*Седна* е царицата на Подземния свят. Инуитите вярват, че всеки, който умря, трябва да прекара една година в нейната ужасна страна, преди да отиде в квадлипармиут, щастливата страна, гдето никога не замръзва, и гойни северни елени идват, щом ги повикат.

Между селското население се шепнеше: „Духовете на скалите са говорили на Котуко. Те ще му покажат открит лед. Той пак ще ни донесе тюленово месо.“ Техните гласове скоро бяха погълнати от студената празна тъмнина. А Котуко и момичето, рамо до рамо, провираха шейната между ледовете по посока към Полярното море. Котуко настояваше, че духът от камъка му е казал да върви на север. И те вървяха все на север под Туктукдиунг, Северния елен — тия звезди, които ние наричаме Голяма мечка.

Никой европейец не може да измине пет мили дневно по разчупен лед и остри преспи. Но момчето и момичето знаяха точно, как да обърнат ръката си, за да примамят шейната около голям леден блок. Знаеха колко да натиснат, за да я издигнат от една пукнатина. Владееха силата, с няколко спокойни удара на копие то да направят възможен един път, където всичко изглеждаше безнадеждно.

Момичето не говореше нищо, но навеждаше глава, и дългите ресни от волверинова кожа на хермелиновата му шапка се развяваха по широкото му черно лице. Небето над тях бе кадифяно-черно,менявайки се на червени ивици по хоризонта, гдето големите звезди блещукаха като улични лампи. От време на време една зеленикава вълна от северно сияние преминаваше през празнината на високото небе, замахваше, като флаг и изчезваше. Или метеор изпращяваше от тъмнина в тъмнина, като пръскаше дъжд от искри подир себе си. Тогава те можеха да видят хълмистата и издълбана повърхност на леденото поле, цяло покрито с петна и ивици от странни цветове — червен, меден и синкав. Но в обикновената звездна светлина всичко

добиваше замръзнал ледено-сив цвят. Леденото поле, както си спомняте, беше разбивано и блъскано от есенните бури, докато се обърне на замръзнало поле след земетръс. Там имаше пропасти и урви, и ями като пясъчни кариери, издълбани в леда; буци и разхвърлени късове, замръзнали на първоначалната повърхност на полето; петна от стар черен лед, който е бил вкаран под полето от някоя буря и издигнал се пак нагоре; заоблени ледени блокове; назовени като трион ледове, изрязани от снега, който лети пред вятъра; и хлътнали места, гдето тридесет или четиридесет акра<sup>[2]</sup> лежат пет-шест стъпки под равнината на останалото поле. От близко разстояние вие можете да вземете една буца за тюлен или морж, за обърнати шейни или хора на лов, или самата голяма десеткрака бяла мечка за дух. Но въпреки всички тия фантастични форми — всички на границата да станат живи — нямаше там ни звук, ни най-слабо ехо от звук. И през това мълчание, и през тая пустота, гдето внезапни светлини блясват и изгасват, — шейната и двамата, които я теглеха, пълзяха като кошмарни видения за края на света, на края на света.

Когато се уморяваха, Котуко правеше каквото ловците наричат „половин къща“ — една много малка снежна колиба, в която те се сгушваха с пътнишката лампа и опитваха да размразят замръзналото тюленово месо. След като спяха, походът почваше пак — тридесет мили на ден, за да вземат пет мили на север. Момичето винаги бе много тихо, но Котуко мърмореше на себе си и избиваше в песни, които бе учил в певческия дом, песни за лято и песни за северни елени и съомги — страшно неподходящи за мястото и времето. Той заявяваше, че е чул духа на скалата да ръмжи към него, и лудо тичаше към една канара, размахвайки ръце и говорейки с висок заплашителен глас. Право казано, Котуко беше близо до умопобъркване през всичкото това време. Но момичето бе уверено, че той е воден от неговия дух-пазител, и че всичко ще излезе на добре. Затова то не бе изненадано, когато, в края на четвъртия преход, Котуко, чийто очи горяха като огнени топки, му съобщи, че неговият дух-покровител ги следва през снега в образа на едно двуглаво куче. Момичето погледна, където сочеше Котуко, и нещо му се стори, че се скри в една урва. Сигурно то не бе човек, но всеки знае, че скалните духове предпочитат да се явяват в образа на мечка, на тюлен или на други животни.

Може това и да беше самата десеткрака бяла мечка-дух, или може да беше нещо друго, защото Котуко и момичето бяха тъй изгладнели, че очите им нямаха вяра. Откакто бяха напуснали селото, те не бяха уловили нищо и не бяха видели никаква следа от дивеч. Храната им нямаше да стигне за друга седмица, а приближаваше и буря. Една полярна буря духа десет дни без прекъсване, и през всичкото това време сигурно е, че смъртта е близо. Котуко направи една снежна къща, достатъчно широка да побере и ръчната шейна (никога не е умно да се разделят от храната си). Когато издялваше последния неправилен леден блок, който щеше да затвори върха на покрива, той видя нещо, което гледаше към него от една малка ледена скала на половин миля разстояние. Въздухът бе мъглив и нещото изглеждаше четиридесет стъпки дълго, десет стъпки високо, с опашка двадесет стъпки.

Момичето също го видя, но, вместо да заплаче от ужас, то каза:

— Това е Квикерн. Какво ще дойде подире?

— Той иска да ми говори, — рече Котуко. Но като казваше това, ножът му трепереше в ръката. Защото, колкото и да вярва човек, че е приятел на странни и грозни духове, той рядко обича да се доверява на техните думи. Квикерн е също фантомът на едно гигантско беззъбо куче, без никаква козина, за което се предполага, че живее в далечния север и ходи из страната, тъкмо преди да се случат важни неща. Те могат да бъдат приятни или неприятни. Но дори магьосникът не се осмелява да спомене името на Квикерн. Той прави кучетата да стават луди. Както духът-мечка, той има няколко чифта крака повече — шест или осем — и това нещо, скачайки нагоре-надолу в мъглата, имаше повече крака, отколкото са нужни на едно истинско куче.

Котуко и момичето бързо се мушнаха в своята колиба. Разбира се, ако Квикерн искаше, той би съборил тяхната колиба над главите им, но чувството за една стъпка снежна стена между себе си и страшната тъмнина беше голяма утеха. Бурята се усили с такъв писък, както виенето на вълк, и продължи три дни и три нощи, без да измени нито един звук, без да затихне нито един миг. Те поддържаха каменната лампа между коленете си, гризяха от полустопленото тюленово месо и наблюдаваха седемдесет и два дълги часа черните сажди да се събират под покрива. Момичето провери храната в шейната: нямаше повече от за два дни. Котуко прегледа железните глави и вървите от еленови

сухожилия на своите харпуни, своите тюленови копия и птичи стрели. Нямахме какво друго да правят.

— Скоро ще отидем при Седна, много скоро, — пошепна момичето. — След три дни ние ще легнем и ще заминем. Няма ли да направи нещо твоят дух? Попей му магьоснишка песен, за да дойде!

Той почна да пее с високия вой на магическите песни, и бурята бавно утихна. По средата на неговата песен момичето трепна. То сложи облечената в ръкавица ръка, а сетне и главата си върху пода на колибата. Котуко последва нейния пример, и двамата коленичиха, гледайки един друг в очите си, и слушаха с всеки нерв. Момчето изцепи тънка ивица китова кост от ръба на един птичи капан, който лежеше в шейната. След като го изправи, постави го отвесно в една малка дупчица на леда, като го затегна долу с ръкавицата си. Беше тъй нежно нагласено, като компасова игла — и сега, вместо да слушат, те наблюдаваха. Тънката пръчица малко трепна — най-малкото мръдване на света — след това затрептя продължително няколко секунди, успокои се и пак затрептя — тоя път навеждайки се към друга страна на компаса.

— Много рано, — рече Котуко. — Далече някое голямо ледено поле се е спускало.

Момичето посочи на пръчицата и заклати глава.

— Това е голямото чупене, — каза то. — Слушай леда под нас! Той пука.





Когато коленичиха този път, те чуха най-странни задавени грухтения и чукания, сякаш под краката си. Понякога се чуваше като че сляпо кученце квичи над лампата; сетне, като че камък се стърже по твърд лед; после пак, като глухи удари на барабан. Но всичко се отдалечаваше, заглъхваше, сякаш излизаше из малък рог от голяма далечина.

— Ние не ще отидем легнали при Седна, — каза Котуко. — Това е чупенето на ледовете. Духът ни измами. Ние ще умрем.

Всичко туй може да изглежда глупаво, но двамата бяха лице с лице срещу истинска опасност. Тридневните бури бяха изхвърлили дълбоката вода на Бафиновия залив на юг и я бяха събрали до ръба на ледника, който се простираше на запад от Байлотовия остров. И силното течение, което върви източно от Ланкастерски Зунд, носеше със себе си, миля след миля, от това, което наричат товарен лед — груб лед, който не е замръзнал на полета. И този товар бомбардираше леденото поле в същото време, когато надуването на бурно разиграното море го подкопаваше отдолу. Каквото слушаха Котуко и момичето, беше слабо ехо от тая борба на тридесет или четиридесет мили далече, и издайническата малка пръчица трептеше от нейните удари.

Сега, както казват инуитите, когато ледът се събуди след дългия си зимен сън, никой не знае, какво може да се случи, защото твърдото ледено поле почва да мени формите си почти тъй бързо, както облаците. Бурята очевидно беше пролетна буря, пратена не навреме, и нещо страшно можеше да се очаква.

При все това двамата се чувствуваха по-щастливи, отколкото преди това. Ако леденото поле се разчупи, няма вече чакане и страдание. Духове, таласъми и магьосници играят по пукация се лед, и те биха могли да се намерят в страната на Седна рамо до рамо с всички фантастични неща и със свежестта на възбуждението още в тях. Когато напуснаха колибата след бурята, шумът на кръгозора постоянно се усилваше и гъвкавият лед стенеше и бръмчеше около тях.

— То още чака! — каза Котуко.

На върха на една канара седеше или клечеше осмокракото нещо, което бяха видели преди три дни — и виеше страшно.

— Да го последваме, — рече момичето. — Може би, то знае някой път, който не води при Седна.

Но като хвана поводата на шейната, зави му се свят от слабост. Нещото взе да се движи бавно и несръчно през браздите, държейки все на запад и към земята. Те го следваха. А сърдитият гръм на края на ледното поле се чуваше все по-близо и по-близо. Устните на полето се напукаха на три или четири мили навътре към страната. Големи блокове три метра дебел лед от няколко квадратни метра до двадесет хектара повърхност се люшкаха, потапаха се, качваха се един върху друг и върху още неразчупеното поле, когато тежкото налягане на морето ги вземаше, блъскаше и пръскаше между тях. Този бомбардиращ лед беше, тъй да се каже, първата войска, що хвърляше морето срещу леденото поле. Непрекъснатият трясък, що причиняваше морето, почти удавяше раздиращия звук на пластовете товарен лед, вкарвани цели под леденото поле, както карти се мушват под покривката на масата. Гдето водата биваше плитка, тия пластовете се натрупваха един върху друг, и най-долният опираше в тинята на петнадесет метра дълбочина. Пометеното море се заприщваше зад калния лед, докато ново налягане пак повлече всичко напред. В допълнение на леденото поле и товарния лед, бурята и теченията донасяха истински планини — плаващи планини от лед — откъртени

от ледника откъм Гренландия или от северния бряг на Мелвилския залив. Те идеха тържествено — вълните се разбиваха в бяла пяна около тях — и напредваха към леденото поле като старовремска флота с разперени платна. Но една планина, която изглеждаше готова да подкара света пред себе си, падаше безпомощно, завърташе се и се валяше в пяна, тиня и летящи ледени струи. Друга по-малка и низка планина раздираше леденото поле, пръскайки тонове раздробен лед на всяка страна, като се врязваше една миля навътре, преди да бъде спряна. Едни падаха като саби, разрязвайки цял канал с груби ръбове. Други се пръскаха на дъжд от големи блокове, които се въртяха и гърмяха между канарите. Други пак се издигаха цели над водата, когато излизаха на плитко, гърчеха се като в болки, и падаха на страните си, а морето вършееше върху плещите им. Това мачкане и натискане, чупене, стриване и извиване на леда във всевъзможни форми ставаше, додето могат да видят очите покрай северната линия на леденото поле. От мястото, където бяха Котуко и момичето, този ад изглеждаше не повече от едно неспокойно бърчение и пълзение под кръгзора. Но то идваше към тях всеки миг. Далече откъм земята те чуваха тежки бумтежи като гърмежите на артилерия през мъгла. Това показваше, че леденото поле се блъска от другия край в рудните скали на Байлотов остров — земята на юг зад тях.

— Това никога не е било по-рано, — каза Котуко, като гледаше тъпо. — Не е още време. Как може ледът да се чупи *сега*?

— Да следваме *онова*! — извика момичето, сочейки към нещото, което полукуцаше, полутичаше разсеяно пред тях. Те го следваха и влачеха шейната.

Все по-близо и по-близо идваше гърмящият ход на леда. Най-сетне полетата около тях запукаха и зинаха във всички посоки. Пукнатините се отваряха и събираха като зъбите на вълци. Но където стоеше нещото, на една могила от стари пръснати ледени блокове, около петнадесет метра висока, там нямаше вълнение. Котуко скочи лудо напред, повлече момичето подир себе си и изпълзя до основата на могилката. Говорът на леда около тях ставаше все по-висок и по-висок. Но могилката стоеше здраво. И когато момичето погледна към Котуко, той вдигна левия лакът нагоре и настрани, като правеше знака на инуитите за земя във формата на остров. И земя беше в действителност това, към което ги водеше куцащото осмокрако нещо

— малко брегово островче с гранитов връх и пясъчен бряг, облечено, покрито и скрито в лед, тъй че никой не можеше да го различи от леденото поле. Но в основата му имаше твърда земя, а не подвижен лед. Ударите и отблъскванията на полетата, като стигаха до земята и се пръскаха, отбелязваха границите на островчето. От него на север водеше едно приятелско плитко място, което отбиваше атаките на най-тежките ледове. Разбира се, имаше опасност, някое силно притиснато ледено поле да се покачи по брега и да покрие островчето цяло, но това не смущаваше Котуко и момичето. Те направиха снежна къщица и почнаха да ядат, като слушаха удрянето и спирането на леда в брега. Нещото беше изчезнало. Котуко говореше възбудено за неговата власт над духовете, като беше се навел над лампата. По средата на неговите луди приказки момичето почна да се смее и да се люшка назад-напред.

Зад нейното рамо, допълзели в колибата, стояха две глави, една жълта и една черна, които принадлежаха на две от най-скръбните и най-посрамените кучета, що някога сте видели. Котуко, кучето, беше едното, черният водач — другото. Сега и двете бяха тлъсти, с добър вид и съвсем поправени душевно, но вързани едно за друго по един необикновен начин. Когато черният водач избяга, спомняте си, хамутът му беше на него. Той трябва да се е срещнал с Котуко, кучето, и е играл или се е борил с него, защото неговата раменна петелка се бе хванала в плетената медна тел на огърлицата на Котуко и се бе застегнала, тъй че никое от кучетата не могло да хване ремъка да го прегризе, а и двете останали вързани за вратовете. Това нещо заедно със свободата да ловят за своя сметка, трябва да е помогнало да се излекуват от лудостта. Те бяха доста трезви.



Момичето бутна двете засрамени създания към Котуко и, като хълцаше от смях, извика:

— Това е Квикерн, който ни води до безопасната земя. Виж неговите осем крака и двойна глава!

Котуко освободи кучетата, и те паднаха в неговите ръце — жълто и черно заедно, и се мъчеха да му обяснят, как се е върнал разумът им. Котуко прекара ръка по ребрата им, които бяха обли и добре облечени.

— Те са намерили храна, — рече той, като се ухили. — Сега аз не мисля, че ние ще отидем скоро при Седна. Моят дух-покровител ми прати тези приятели. Болестта ги е оставила.

След като поздравиха Котуко, тези двама приятели, които през последните няколко седмици са били принудени да спят, да ядат и да ловят заедно, се хвърлиха един друг на шиите и направиха славна борба в снежната къща.

— Празни стомаси не се борят, — рече Котуко. — Те са намерили тюлен. Сега да спим. Ние ще намерим храна.

Когато се събудиха, на северния бряг на острова имаше открита вода. Всички свободни ледове бяха изгонени към сушата. Първият звук на разбиващи се вълни е най-веселото нещо, каквото може да чуе един инуит, защото то значи, че пролетта е на път. Котуко и момичето се хванаха за ръце и се усмихнаха: ясният рев на вълните между леда им

напомняше за времето на съомгите и северния елен и за дъха на цъфтящата приземна върба. Още докато гледаха, морето почна да отбира пяната си между плаващите ледени блокове, тъй силна беше топлината. А на кръгозора имаше широко червено сияние, и това бе светлината на залязващото слънце. То бе по-скоро, като че го чуват да се прозява в съня си, отколкото да го виждат да изгрява. Сиянието трая само няколко минути, но то означаваше обръщането на годината. Те чувствуваха, че нищо не може да промени това.

Котуко намери кучетата да се бият във върху един прясно убит тюлен, дошъл след рибата, която бурята винаги разгонва. Той беше първият от двадесет или тридесет тюлени, излезли на острова през течение на деня. И докато морето замръзне, стотини черни глави играеха в плитката свободна вода и плуваха с плаващите ледове.

Добре беше да ядат пак тюленов дроб, да пълнят безразсъдно лампите с лой и да наблюдават пламъка да гори три стъпки във въздуха. Но щом новият лед на морето хвана да удържа, Котуко и момичето натовариха шейната и накараха двете кучета да теглят, както никога в живота си не са теглили. Защото те се страхуваха за туй, което може да се случи в село. Времето беше тъй безмилостно, както всякога. Но по-лесно е да теглиш шейна, натоварена с добра храна, отколкото да ходиш на лов гладен. Те оставиха двадесет и пет тюленови трупове зарити в леда на брега, готови за употреба, и бързаха да се върнат при своите. Кучетата им посочиха пътя, щом Котуко им каза, какво очаква от тях. И макар че нямаше никакъв граничен знак, след два дни те залаеха пред селото на Кадлу. Само три кучета им отговориха: другите бяха изядени, и къщите бяха почти тъмни. Но когато Котуко извика, „Ойо!“ (варено месо), слаби гласове отговориха. И когато извика твърде ясно, име по име, имената на своите, никой не липсваше.

След един час в къщата на Кадлу горяха лампите. Снежна вода се топеше, гърнетата свиреха, и снегът капеше от покрива, когато Аморак приготви обяд за цялата дружина. Момчето-бебе дъвчеше един резен тлъст дроб с ядки. Пловците бавно и методично се пълнеха с тюленово месо. Котуко и момичето разказваха своята история. Двете кучета седяха между тях. Когато техните имена се споменеха, те наостряха по едно ухо и гледаха засрамени. Инуитите казват, че куче,

което веднаж е страдало от лудост и оздравяло, е запазено от по-нататъшни пристъпи.

— И тъй *торнак* не ни забрави, — каза Котуко. — Бурята виеше, ледът се чупеше, и тюленът плуваше след рибата, която бе изплашена от бурята. Сега новите тюленови дупки не са и на два дни път от тука. Нека добрите ловци отидат утре и донесат тюлените, които съм запазил — двадесет и пет тюлена, зарити в леда. Когато изядем тях, всички ще отидем за тюлени на леденото поле.

— Какво ще правиш ти, Котуко? — попита селският магьосник.

Котуко погледна момичето от север и рече:

— Ние ще направим къща.

Той посочи на северозападната страна от къщата на Кадлу, защото на тая страна винаги живее ожененият син или дъщеря.

Момичето вдигна ръце, с дланите нагоре, като клатеше отчаяно глава. То беше чужденка, намерено гладно, и не можеше да донесе нищо в тая къща.

Аморак скочи от пейката, гдето седеше, и почна да събира неща в скута на момичето: каменни лампи, железни стъргачи на кожи, калаени котлета, еленови кожи, везани със зъби на мускатни волове, и истински игли за корабни платна, каквито употребяват моряците — най-хубавият чеиз, даван някога в далечния край на полярния кръг.

— Още и тези приятели! — каза Котуко, като се смееше и пееше на кучетата, които мушкаха студените си муцуни в лицето на момичето.

— Аха, — каза магьосникът, като се изкашля важно, сякаш той е обмислил всичко това. — Щом Котуко напусна селото, аз отидох в певческия дом и пях магьоснически песни. Аз пях през всички дълги нощи и виках духа на северния елен. Моето пеене направи да духа бурята, която строши леда и закара двете кучета към Котуко, когато ледът щеше да строши костите му. Моята песен доведе тюлените подир разчупените ледове. Моето тяло лежеше спокойно, но духът ми тичаше по ледовете, като водеше Котуко и кучетата във всичко, що те вършеха. Аз го направих.

Всички бяха сити и сънливи, затова никой не му противоречеше. Магьосникът се насили да изяде още един къс варено месо и легна да спи с другите в топлатата, осветлена, задимена от масло къща.

Котуко, който рисуваше много добре в инуитски стил, издълба рисунки за всички тия случки на един дълъг, плосък къс слонова кост, с дупка от единия край. Когато той и момичето отидоха на север в Елесмерова земя през годината на чудната открита зима, той остави историята в картини на Кадлу. Този я изгуби в чакъла, когато шейната му се счупи едно лято край брега на езерото Нетилинг в Никозириг. Там езерен инуит я намери следната пролет и я предаде на един мъж в Имиген, който беше преводач на китоловец от Кумберландски Зунд. Този пък я продаде на Ханс Олсен, който по-късно беше домакин на един голям параход, що носеше излетници за Норд-кап в Норвегия. Когато туристическият сезон свърши, параходът пътуваше между Лондон и Австралия, спирайки в Цейлон, и там Олсен продаде слоновата кост на един сингалезски бижутер за два подправени сапфира. Аз я намерих между дреболиите в една къща в Коломбо и я преведох от единия край до другия.

---

[1] Волверин (в англ. оригинал *wolverine*) — росомаха (*Gulo gulo*), позната още като *лакомец*; най-големият сухоземен вид от семейство Порови (*Mustelidae*). — Бел.ел.кор. ↑

[2] Тридесет или четиридесет акра — 80–120 декара. — Б.р. ↑



# ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

**МОЯТА БИБЛИОТЕКА**



<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.